

- можливе використання території України для ведення бойових дій у разі виникнення воєнного конфлікту між державами-членами НАТО і Російською Федерацією.

У зв'язку з викладеним варто звернути увагу на те, що невирішеними проблемами в секторі безпеки та оборони залишаються:

- неефективність механізму запобігання й нейтралізації сучасних загроз національній безпеці України;

- довготривале фінансове та матеріальне забезпечення складових сектору безпеки й оборони за залишковим принципом, недосконалість процесу формування, координації та взаємодії складових сектору безпеки й оборони під час вирішення спільних завдань із забезпечення національної безпеки;

- недосконала і неефективна взаємодія між центральними та місцевими органами державної влади, насамперед з питань запобігання і боротьби з тероризмом;

- недостатня ефективність діяльності суб'єктів сектору безпеки і оборони України у протидії кіберзагрозам воєнного, розвідувального, кримінального, терористичного та іншого характеру.

Для вирішення означених нами проблем вважаємо за необхідне запровадити концепцію кримінологічного забезпечення протидії злочинності в Україні як системи знань про сутність, форми, види і засоби такого забезпечення, а також основні напрями його вдосконалення в кримінально-превентивній практиці та протидії злочинності загалом.

*Богатирьов І. Г.,
професор кафедри
кримінального права та кримінології
Національного університету
державної фіскальної служби України
доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України*

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ВІТЧИЗНЯНИХ ВЧЕНИХ ДО ІНСТИТУТУ ПРИВАТНИХ В'ЯЗНИЦЬ В УКРАЇНІ

Реформування кримінально-виконавчої системи України – це не просто осучаснення її діяльності, це в першу чергу, зміна умов тримання засуджених і ув'язнених, перебудова системи управління, якісне осучаснення охорони і контролю за засудженими, в тому числі впровадження найсучасніших технічних засобів запобігання вчиненню засудженими і персоналом кримінальних

правопорушень, підготовка персоналу нової генерації, будівля нових споруд утримання засуджених в тому числі і приватних в'язниць [1, с. 9].

До речі, створення в Україні інституту приватних в'язниць відповідає концепції реформування Міністерством юстиції України кримінально-виконавчої системи і трансформації її в пенітенціарну систему. Враховуючи той факт, що у науковій вітчизняній літературі проблема створення приватних в'язниць в Україні висвітлена недостатньо, ми через призму концептуальних підходів вітчизняних вчених проаналізували їх власне бачення до даної проблеми і запропонували власні кроки її вирішення.

Більше того, дана проблема є актуальною та нагальною з позиції доктрини пенітенціарного права, яка вимагає теоретичного і практичного напрацювання рекомендацій щодо правового, психологічного, педагогічного та медичного забезпечення в місцях несвободи дотримання прав людини яка перебуває в конфлікті зі законом.

Одним із інструментів підвищення ефективності виконання і відбування засудженими в місцях несвободи кримінальних покарань й осучаснення та оптимізація діяльності кримінально-виконавчої системи і скорочення витрат на її утримання ми пропонуємо впровадити в Україні інститут приватних в'язниць.

І хоча дана проблема серед вітчизняних учених - пенітенціаристів не так давно стала домінувати, ми науковою школою «Інтелект» провели моніторинг установ виконання покарань в Україні, і встановили, що в деяких із них елементи приватного партнерства із засудженими адміністрації цих установ використовують майже 10 років, надаючи при цьому певні платні послуги у виді окремих приміщень, поселення за межами установи виконання покарань тощо.

До речі, вітчизняний учений М. С. Пузирьов, ураховуючи динаміку сучасних реформаційних процесів, політичні та інші чинники, допускає, що Україна може підійти до рішення щодо використання приватного сектору у сфері виконання покарань. Так, за результатами проведеного ним дослідження зарубіжного досвіду він довів, що головна ознака функціонування приватних в'язниць полягає в тому, що держава укладає контракти з приватними компаніями на предмет або повного управління тією чи іншою пенітенціарною установою, або забезпечення окремих напрямів (психологічного, медичного, освітнього тощо) кримінально-виконавчого процесу [2, с. 35].

Інший вітчизняний учений В. М. Трубников, дослідивши приватні в'язниці за кордоном, дійшов висновку, що вони не тільки не є благом, вони можуть стати обузою на шляху для кращого життя засуджених. [3, с. 11]. Висвітлюючи власну позицію щодо приватних в'язниць, вітчизняний дослідник Т. Полтавець вважає, що запровадження системи приватних в'язниць в Україні могло б стати альтернативою існуючим державним закладам. Крім того, на думку дослідника,

створення в Україні приватних в'язниць дозволить не тільки покращити стан пенітенціарної системи, а й принести в державний бюджет додаткові кошти шляхом залучення приватних інвесторів до пенітенціарної системи [4].

До речі, вітчизняна дослідниця І. С. Яковець, аналізуючи зарубіжний досвід приватизації в'язниць, дійшла висновку, що уведення в Україні хоча б часткової приватизації, за якої приватний сектор виконує окремі функції за рахунок державного фінансування, з урахуванням наявної корупції, жорстокості значного числа громадян, їх в цілому негативного ставлення до осіб, які відбувають покарання, може запросто призвести до нелюдяного існування засуджених у приватних місцях позбавлення волі та відкритого катування працею [5, с. 18].

Зрозуміло, що при такому підході ідея створення приватних в'язниць в Україні постійно буде перебувати в науковому пошуку і досягнути консенсусу держави і суспільства буде дуже складно. Але є наочний приклад, коли створення нового інституту в Україні, зокрема, державної установи «Центр пробації» дозволило державі пройти шлях від наукових статей і монографічних досліджень [6], починаючи з 2002 року, проведення пілотних експериментів у 2003–2004 роках, до прийняття Верховною Радою України Закону України Про пробацію» у 2015 році [7], і вступу в дію даної установи у січні 2018 року. Шістнадцять років знадобилось Україні, щоб реалізувати дану ідею, то чому не використати цей досвід.

Таким чином, проведене дослідження показує, що українці в цілому підтримують ідею створення в Україні приватних в'язниць, але її реалізація має відбуватися виважено і неупереджено, а також у законний спосіб, за якого держава є домінуючим органом функціонування приватної в'язниці.

Насамкінець, підтримуючи ідею створення інституту приватних в'язниць в Україні, ми пропонуємо наступні кроки дотримання яких Міністерство юстиції може розпочати реалізацію цієї ідеї вже найближчим часом.

Перший крок - підготовчий. Він визначає потрібно чи не потрібно створювати в Україні приватні в'язниці. Якщо Міністерство юстиції України вважає потрібно створювати в Україні приватні в'язниці то **наступний крок** потребує виваженого обговорення даного питання (із громадськістю, науковою спільнотою, парламентаріями, практиками) ідеї створення приватних в'язниць в Україні з висновком щодо доцільності (або недоцільності) створення в Україні приватних в'язниць. У цьому висновку містяться як позитивні характеристики приватної в'язниці для України, так і ризики її створення.

Третій крок - економічне обґрунтування. До нього Міністерство юстиції залучає в першу чергу економістів та фінансистів саме фахівці даної сфери повинні прорахувати всі видатки, пов'язані із створенням та функціонуванням приватної в'язниці.

Четвертий крок – правове забезпечення. Це найбільш виважений, але дуже важливий крок, тому, що він передбачає розроблення нормативно-правових актів у сфері функціонування приватних в'язниць в Україні. Саме він має визначити весь механізм їх функціонування: від будівництва чи осучаснення іншої установи до контролю і підзвітності. Слід також звернути увагу і на норми Закону України «Про державно-приватне партнерство» з останніми змінами 2018 року.

П'ятий крок - проведення науково обґрунтованого експерименту. Даний експеримент слід провести на прикладі однієї з виправних колоній, з метою прогнозу створення приватних в'язниць в Україні. Бажано для проведення такого експерименту залучити іноземних інвесторів із тих країн, де приватні в'язниці функціонують продуктивно і певним чином розвантажують державні установи виконання покарань як фінансово, так і шляхом надання відповідних послуг засудженим з метою їх виправлення і ресоціалізації.

Шостий крок - кваліфікована підготовка персоналу для приватної в'язниці. Ураховуючи, що діюча система підготовки і перепідготовки персоналу для установ виконання покарань Міністерства юстиції України не готує таких фахівців, можна піти шляхом оголошення конкурсу на посади у приватні в'язниці з числа юристів, психологів, педагогів, економістів і провести з ними за спеціальними програмами відповідну перепідготовку. Це дозволить прийняти на роботу кращих і профпридатних осіб до роботи із засудженими.

І останній сьомий крок – це контроль з боку держави за діяльністю приватних в'язниць. Найважливішим у функціонуванні приватних в'язниць слід вважати високий рівень безпеки, як засуджених так і персоналу, а також надання засудженим послуг, які відповідають чинним законодавчим нормам, мета яких реінтегрувати засуджених після відбування покарання у соціум.

Список використаних джерел

1. Богатирьов І. Г. Приватні в'язниці в Україні; міф чи реальність: наукова гіпотеза. *Публічне право* №3 (31). 2018. – С. 9-10
2. Пузирьов М. С. Приватні пенітенціарні установи: зарубіжний досвід та національний підхід. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2017. № 7. С. 32-37.
3. Трубников В. М. Частные тюрьмы: благо или обуза? *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2002. Вип. 17. С. 6–11.
4. Полтавець Т. Приватні в'язниці: зарубіжний досвід. URL: http://www.nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2963:privatni-v-yaznitsi-zarubizhnij-dosvid&catid=8&Itemid=350 (дата звернення: 09.08.2018).
5. Яковець І. Приватні в'язниці: чергові граблі чи рятівне коло для України? *Юридичний вісник України*. 2015. № 17/18. С. 17–18.

6. Богатирьова О. І. Теоретико-прикладні засади впровадження пробації в Україні: монографія. Київ: ВД «Дакор», 2013. 368 с.

7. Про пробацію: Закон України від 05.02.2015 р. № 160-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 13. Ст. 93.

Богатирьова О. І.,
професор кафедри кримінального права і кримінології Університету державної фіскальної служби України доктор юридичних наук, старший науковий співробітник

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 389-2 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Злісне ухилення особи від відбування адміністративного стягнення у виді суспільно корисних робіт (стаття 389-2 Кримінального кодексу України) передбачає один основний склад злочину. Поява його в цьому кодексі відбулася завдяки прийняттю 3 липня 2018 року Закону України № **2475-VIII** «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення економічних передумов для посилення захисту права дитини на належне утримання», **який набрав чинності 28 серпня 2018 року.**

Як відомо, будь-який склад злочину містить об'єктивні та суб'єктивні ознаки. До перших належать об'єкт та об'єктивна сторона, до-других — суб'єкт і суб'єктивна сторона.

Злісне ухилення особи від відбування адміністративного стягнення у виді суспільно корисних робіт, як і більшість інших складів злочинів проти правосуддя, містить як основний, так і безпосередній об'єкт. Так, *основним безпосереднім об'єктом* злісного ухилення особи від відбування адміністративного стягнення у виді суспільно корисних робіт виступають суспільні відносини у сфері правосуддя на стадії реалізації державою повноваження із застосування адміністративної відповідальності (зокрема, адміністративного стягнення у виді суспільно корисних робіт) до особи, яка вчинила адміністративне правопорушення.

Додатковим безпосереднім об'єктом цього злочину можуть бути суспільні відносини у сфері охорони прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, а також інтересів держави, оскільки при ухиленні особи від відбування адміністративного стягнення у виді суспільно корисних робіт порушується